

Opinia/ekspertyza realizowane w ramach projektu „Kuźnia Ekspertów – Wsparcie III Sektora Warmii i Mazur”	
Imię i nazwisko autora/autorki opinii/ekspertyzy	Izabela Jurzyńska
Zakres tematyczny opinii/ekspertyzy	„Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku” poddana konsultacjom społecznym na mocy Zarządzenia nr 350 Prezydenta Olsztyna z dnia 20 października 2021 r.
<p>Zgodnie z art. 16b ust. 1 <i>Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej</i> (t.j. Dz. U. 2020 poz. 1876 ze zm.) „gmina i powiat opracowują strategię rozwiązywania problemów społecznych, a samorząd województwa strategię w zakresie polityki społecznej”. W świetle art. 17 ust. 1 pkt 1 opracowanie i realizacja strategii stanowi zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. W jego ramach należy szczególnie uwzględnić programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz inne, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. W świetle art. 19 pkt 1) do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka – po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami.</p> <p>Ustawa precyzuje ponadto, w art. 16b pkt 2, elementy, które musi zawierać strategia. Są to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) diagnoza sytuacji społecznej, 2) prognoza zmian w okresie objętym strategią, 3) określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii i jej ram finansowych, a także wskaźników realizacji działań. <p>Zapisy ww. Ustawy wyraźnie wskazują, że opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych jest zadaniem obligatoryjnym każdej gminy i powiatu, jednak nie precyzują, w jaki sposób proces ten powinien zostać przeprowadzony. Z punktu widzenia lokalnej polityki społecznej i skutecznego planowania strategicznego istotne jest jednak, by dokument ten był opracowywany w sposób partycypacyjny, uwzględniający z jednej strony potrzeby i oczekiwania różnych grup społecznych, a z drugiej zasoby instytucjonalne i organizacyjne gminy.</p> <p>W ramach niniejszej ekspertyzy analizie zostaną poddane następujące aspekty związane z opracowaniem <i>Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku</i>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Metodyka pracy nad dokumentem, w tym harmonogram prac, aspekty formalno-prawne, partycypacja społeczna. 2) Uwarunkowania prawne oraz zgodność strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi w obszarze polityki społecznej 3) Diagnoza strategiczna 4) Analiza strategiczna 5) Prognoza zmian w zakresie objętym strategią 6) Strategiczna wizja zmian, priorytety, cele i kierunki działań 7) Sposób realizacji strategii, monitoring i ewaluacja, wskaźniki realizacji działań 8) Ramy finansowe 9) Dostępność strategii <p>Na podstawie analizy powyższych obszarów zostaną sformułowane wnioski i rekomendacje dotyczące <i>Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku</i>.</p>	

Ad 1)

Metodyka pracy nad dokumentem, w tym harmonogram pracy, aspekty formalno-prawne, partycypacja społeczna.

Zgodnie z informacjami zawartymi w strategii, w celu opracowania projektu dokumentu Zarządzeniem nr 187 Prezydenta Olsztyna z dnia 14 lipca 2020 r. został powołany Zespół ds. opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku w składzie:

- 1) Sebastian Akus – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie – Przewodniczący Zespołu,
- 2) Mateusz Dobkowski – Stowarzyszenie WAMA-COOP,
- 3) Bartłomiej Głuszak - Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa,
- 4) Anna Igielska – Miejski Zespół Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Olsztynie,
- 5) Ewa Mioduszevska-Rodak – Miejski Zespół ds. Rehabilitacji Zawodowej i Społecznej Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie,
- 6) Sylwia Rembiszewska-Piątek – Urząd Miasta Olsztyna,
- 7) Aldona Załoga – Miejski Urząd Pracy w Olsztynie.

W Strategii opisano proces jej opracowania w następujący sposób: „*W procesie opracowywania Strategii zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Przyjęta metoda opierała się na partycypacji podmiotów lokalnej polityki społecznej we wszystkich istotnych etapach projektowania dokumentu. Instytucje te brały czynny udział w działaniach związanych z przygotowaniem Strategii, a także będą ją w przyszłości realizowały. Pracom nad dokumentem przyświecała zasada kooperacji różnych instytucji odpowiedzialnych za sferę społeczną*”. W świetle tych informacji nasuwają się następujące pytania:

- W jaki sposób w Strategii zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie? W treści dokumentu zawarta jest deklaracja, że opracowano go w oparciu o partycypację podmiotów lokalnej polityki społecznej na wszystkich istotnych etapach projektowania dokumentu. Nie określono jednak, czy i kiedy Zespół powołany zarządzeniem Prezydenta Olsztyna spotykał się w celu opracowania Strategii oraz jakie elementy wypracował.
- W jaki sposób dobrano członków, którzy weszli w skład Zespołu? Skład ten jest dość nieliczny i obejmuje pięcioro przedstawicieli instytucji miejskich oraz dwóch organizacji pozarządowych. Wątpliwości budzi to na jakiej podstawie do prac w ramach Zespołu wybrano dwie konkretne organizacje, podczas gdy sektor organizacji pozarządowych w mieście według stanu na koniec 2019 roku liczył 1 052 organizacje, co oznacza, że funkcjonuje tu prawie jedna piąta organizacji zarejestrowanych w województwie warmińsko-mazurskim. Część z nich to podmioty realizujące usługi mieszczące się w sferze zadań publicznych m.in. w zakresie pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami, oświaty, a także inne podmioty, które ze względu na swoje cele i charakter współtworzą infrastrukturę społeczną w Olsztynie. Warto tu wskazać m.in. takie organizacje jak: Caritas Archidiecezji Warmińskiej, Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko-Mazurski, Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Koło w Olsztynie, Fundacja Laurentius, Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Rodzinie „ARKA” im. Ks. Juliana Żołnierkiewicza, Bank Żywności w Olsztynie, Olsztyńskie Stowarzyszenie Hospicyjne „Palium”, Stowarzyszenie MONAR, Polski Związek Głuchych Oddział Warmińsko-Mazurski. Prowadzą one domy pomocy społecznej, środowiskowe domy samopomocy, hospicja, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Poradnię Profilaktyczno-Konsultacyjną i inne ośrodki oraz działania służące realizacji usług społecznych na rzecz mieszkańców Olsztyna. Z uwagi na to, że grupa tych organizacji jest dość liczna, to wskazane byłoby organizowanie zespołów/spotkań tematycznych w poszczególnych obszarach strategicznych oraz zwrócenie się do Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna z wnioskiem o delegowanie przedstawicieli organizacji do prac nad Strategią.

Przywołane już Zarządzenie nr 187 Prezydenta Olsztyna z dnia 14 lipca 2020 r. nie określa harmonogramu prac nad Strategią ani nie precyzuje zadań Zespołu w tym zakresie. W kontekście harmonogramu należy również wskazać, że poprzednia Strategia rozwiązywania problemów społecznych obowiązywała do 2020 roku, co oznacza, że nowy dokument powinien zostać opracowany i przyjęty z końcem 2020 roku lub najpóźniej na początku 2021 roku. Tymczasem został on przedstawiony do konsultacji dopiero w październiku 2021 roku, co oznacza, że Olsztyn od prawie roku nie wypełnia swojego obligatoryjnego zadania, jakim jest posiadanie aktualnej gminnej i powiatowej Strategii.

Autorzy dokumentu wskazują, iż „*istotnym tłem i uwarunkowaniem prac nad diagnozą był stan epidemii SARS-CoV-2, który w istotny sposób zaważył zarówno na tempie prac, jak i na przyjętych formach i kanałach pozyskiwania danych oraz na ostatecznie wykorzystanych metodach i technikach badawczych*”. Nie uzasadnia to jednak tak długiego okresu opracowywania Strategii, biorąc pod uwagę, iż w jego trakcie ograniczenia związane z epidemią były czasowo znoszone, a cały proces bez przeszkód mógł być realizowany w sposób zdalny (np. spotkania online, konsultacje mailowe). Wskazuje na to fakt, że rok 2020 był końcowym okresem obowiązywania strategii rozwiązywania problemów społecznych wielu gmin i powiatów, a także w województwie warmińsko-mazurskim i większość jednostek pomimo obostrzeń i trudności związanych z epidemią opracowała i przyjęła te dokumenty wypełniając swój obowiązek ustawowy.

Zgodnie z treścią Strategii etapy jej opracowywania obejmowały:

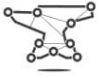
- 1) opracowanie diagnozy sytuacji społecznej
- 2) przygotowanie analizy SWOT na podstawie diagnozy
- 3) określenie priorytetów wraz z celami operacyjnymi
- 4) określenie wskaźników umożliwiających monitorowanie oraz ewaluację celów Strategii
- 5) opracowanie wytycznych do monitoringu i ewaluacji Strategii
- 6) zaakceptowanie treści Strategii przez instytucje, które brały udział w procesie jej tworzenia oraz skierowanie jej przez Zespół do konsultacji społecznych.

Pomimo iż wskazane wyżej etapy są zgodne z metodologią opracowania Strategii, to jednak można przypuszczać, że proces ten ich w rzeczywistości nie obejmował, ponieważ analiza SWOT, priorytety, cele, wskaźniki oraz wytyczne zostały wiernie skopiowane z *Gdynskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych 2030*, przyjętej Uchwałą Nr XXXIII/827/17 Rady Miasta Gdyni z dnia 28 czerwca 2017 r. Dokument ten dostępny jest na stronie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Gdyni, pod linkiem <https://mopsgdynia.pl/wp-content/uploads/2020/11/Gdynska-Strategia-Rozwazywania-Problemov-Spolecznych-2030.pdf>

Olsztyńska strategia kopiuje zarówno część diagnostyczną (zmieniając dane na olsztyńskie), jak i w dużej mierze analizę strategiczną (SWOT) oraz część wdrożeniową. Może to sugerować, że dokument nie został opracowany w sposób odpowiadający na potrzeby i problemy społeczne w Olsztynie, natomiast jego autorzy zakładają, że problemy, potrzeby, słabe i mocne strony, szanse i zagrożenia oraz priorytety i cele służące poprawie jakości życia Olsztynian są prawie identyczne, jak w Gdyni. Podważa to jakość dokumentu przedłożonego do konsultacji w Olsztynie, adekwatność jego założeń w odniesieniu do sytuacji społecznej w mieście oraz zaprzecza idei planowania strategicznego i partycypacji społecznej.

Ad 2)

Uwarunkowania prawne oraz zgodność strategii z dokumentami strategicznymi i programowymi w obszarze polityki społecznej

Uwarunkowania prawne oraz kontekst programowego strategii zostały przedstawione w sposób chaotyczny, niespójny i nie wnoszący rzetelnej informacji na temat tego, w jaki sposób strategia uwzględni założenia dokumentów wyższej rangi.

Kontekst prawny przedstawiono jedynie w odniesieniu do *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* w zakresie obowiązku opracowania gminnej strategii. Pomimo iż art. 16b został wymieniony w strategii, to nie wskazano, iż precyzuje on, jakie elementy musi zawierać ten dokument. Zabrakło również odniesienia do art. 110 Ustawy, w której wskazuje się koordynatora strategii (ośrodek pomocy społecznej lub centrum usług społecznych). W zakresie uwarunkowań prawnych nie wskazano innych dokumentów ustawowych, które strategia powinna uwzględniać. Do przykładowych należą:

- *Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,*
- *Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,*
- *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,*
- *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,*
- *Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,*
- *Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,*
- *Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,*
- *Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,*
- *Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,*
- *Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci,*
- *Ustawa z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.*

W ramach uwarunkowań strategicznych i programowych odniesiono się do dość przypadkowo wybranych dokumentów, przy czym niektóre zostały omówione dość szeroko, a o innych tylko wspomniano, co nie zawsze korespondowało z ich znaczeniem dla dokumentu na szczeblu lokalnym. Dość szeroko omówiono *Długookresową Strategię Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności*. Błędnie jednak określono jej cel – przywołano założenia, jakie przyswiecały opracowaniu dokumentu, natomiast faktyczny główny cel stanowi poprawa jakości życia Polaków. Jego osiągnięcie będzie możliwe dzięki podjęciu działań w trzech obszarach: konkurencyjności i innowacyjności; równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski oraz efektywności i sprawności państwa. W Strategii zabrakło odwołania m.in. do *Programu rządowego Dostępność Plus 2018-2025*, *Strategii na rzecz osób z niepełnosprawnościami na lata 2021-2030*, *Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030*, *Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030*. Dość chaotycznie odwołano się do *Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej* oraz do *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)*. Ponadto w ogóle nie odniesiono się do *Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030*, którego założenia są kluczowe dla lokalnej polityki społecznej, który został przyjęty w dniu 13 września 2021 roku przez Radę Ministrów, a którego projekt dostępny był już wiele miesięcy wcześniej. Priorytety określone w tym dokumencie koncentrują się na zagadnieniach takich jak przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży; przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu; usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu; wspieranie osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz podmiotów ekonomii społecznej; a także wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz wsparcie integracji na rynku pracy.

Nie wspomniano również o konsultowanej *Strategii rozwoju usług społecznych*, której wizja zakłada stworzenie systemu realizacji usług społecznych dla każdej osoby potrzebującej wsparcia z powodu podeszłego wieku, niepełnosprawności, zdrowia psychicznego, w celu bezpiecznego i niezależnego funkcjonowania w swoim miejscu zamieszkania, a także dzieciom i młodzieży pozbawionym opieki rodzicielskiej w postaci wsparcia jak najbardziej zbliżonego do warunków rodzinnych. Istotnym dokumentem jest również konsultowana w bieżącym roku *Strategia Demograficzna 2040*, która zakłada wyjście z poziomu niskiej dzietności i zbliżenie się do poziomu gwarantującego zastępowalność pokoleń. Jej cele odnoszą się do wzmocnienia rodziny, zniesienia barier dla rodziców chcących mieć dzieci oraz podniesienia jakości zarządzania i wdrażania polityk na szczeblu centralnym i samorządowym. Strategia rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym powinna być komplementarna i spójna z założeniami strategii polityki społecznej województwa oraz strategii rozwoju JST. Niniejszy dokument zawiera jedynie zapewnienie, że wpisuje się w priorytety i cele Strategii Polityki Społecznej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2021–2030, jednak tego nie uzasadnia. W ogóle natomiast nie odwołuje się do trwającego obecnie procesu opracowania *Strategii Rozwoju Miasta – Olsztyn 2030+*. Dokument ten jest przygotowywany w formule szerokich konsultacji społecznych, w sposób umożliwiający udział i wpływ na kształt strategii różnych grup społecznych. Odnosi się wrażenie, że strategia rozwiązywania problemów społecznych została opracowana w oderwaniu od tego procesu, co budzi poważne wątpliwości odnośnie spójności obu dokumentów.

Ad 3)

Diagnoza strategiczna

Diagnoza stanowi podstawę planowania strategicznego w jednostce samorządu terytorialnego. Ma ona na celu z jednej strony identyfikację, opis oraz wyjaśnienie zjawisk i procesów w określonej sferze, np. społecznej, gospodarczej, organizacyjnej, finansowej (cel poznawczy), a z drugiej opracowanie wniosków oraz wskazówek, na podstawie których będzie możliwe zaplanowanie działań zmierzających do wprowadzenia pożądaných zmian w tej sferze (cel praktyczny). Diagnoza powinna uwzględniać czynniki determinujące warunki i jakość życia ludności, a także zewnętrzne symptomy i przyczyny dominujących problemów – w ujęciu zarówno statycznym jak i dynamicznym, opisującym obserwowalne tendencje przynajmniej na przestrzeni ostatnich 3-5 lat, a w niektórych przypadkach nawet dłuższym, aby uwypuklić zachodzące procesy. Tak rozumiana diagnoza opiera się nie tylko na obiektywnych, ilościowych źródłach danych, ale również na bardziej subiektywnych, lecz jakościowych podstawach, czyli opiniach mieszkańców JST.

Część diagnostyczna *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku* obejmuje siedem obszarów problemowych:

1. Demografia,
2. Rodzina z dziećmi
3. Niepełnosprawność
4. Bezdomność
5. Sytuacja na rynku pracy
6. Uzależnienia
7. Zjawisko przemocy w rodzinie

W ramach każdego z nich miały zostać wskazane problemy oraz zasoby służące ich rozwiązaniu – zastosowano taki układ, aczkolwiek wątpliwości budzi, że problemy zostały opisane bardzo pobieżnie, w sposób, który utrudnia określenie ich skali oraz głębsze zapoznanie się z mechanizmami ich powstawania, natomiast zasoby opisano wybiórczo, wskazując tylko na nieliczne podmioty czy działania w danym obszarze.

Podkreślenia wymaga fakt, że nie określono sposobu wyłonienia obszarów problemowych. W diagnozie zabrakło charakterystyki ogólnej sytuacji społeczno-ekonomicznej miasta, która powinna stanowić punkt wyjścia. Obszary

zostały skopiowane ze strategii gdyńskiej, co nasuwa wątpliwość w kontekście, w jakim stopniu stanowią główne obszary problemowe również w Olsztynie. Uwagi odnoszące się do poszczególnych obszarów są następujące:

- **Demografia** – w obszarze tym ujęto przede wszystkim problematykę dotyczącą osób starszych i starzenia się, natomiast kwestię np. niskiej dzietności potraktowano tylko informacyjnie. Z tego względu obszar ten powinien nosić nazwę odnoszącą się do aktywności i jakości życia osób starszych. Przedstawione dane są bardzo ogólne i nie obrazują skali problemu społecznego. Zabrakło m.in. danych w zakresie struktury wiekowej mieszkańców Olsztyna, w tym według funkcjonalnych grup wieku, wartości wskaźników demograficznych, przeciętnego dalszego trwania życia, liczby osób starszych korzystających z usług opiekuńczych, liczby osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej itp. W zasobach zabrakło natomiast aktywności organizacji zrzeszających i działających na rzecz osób starszych.
- **Rodzina z dziećmi** – zarówno w tym obszarze, jak i w pozostałych, przywoływane dane najczęściej ograniczone są tylko do lat 2019-2020 i raczej nie zawierają analiz ani wyjaśnień dotyczących ich kształtowania. Dane obejmujące tylko okres dwuletni są niewystarczające do analizy i nie przedstawiają trendu kształtowania się zjawisk. W przypadku obszaru rodziny z dziećmi, nie podjęto próby analizy, dlaczego zmniejszyła się liczba rodzin korzystających ze wsparcia. Odnośnie problemów rodzin wskazano jedynie problemy opiekuńczo-wychowawcze, natomiast nie określono ile rodzin korzysta corocznie ze wsparcia ze względu na bezradność opiekuńczo-wychowawczą, potrzebę ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietności. Nie scharakteryzowano struktury rodzin korzystających z pomocy (wg liczby dzieci), nie wskazano ile rodzin korzysta ze wsparcia asystentów rodziny i jakie inne problemy ich dotyczą. Należy bowiem pamiętać, że obok problemów opiekuńczo-wychowawczych rodziny z dziećmi zmagają się również z ubóstwem, bezrobociem, niepełnosprawnością lub długotrwałą chorobą członka rodziny, uzależnieniami, przemocą oraz innymi trudnościami, które wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Bardzo ogólnie odniesiono się do tematyki pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej, wskazano tylko informację, że liczba dzieci umieszczanych w pieczy zmniejsza się. W kontekście zasobów niewłaściwe jest odwoływanie się do Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2019-2021 i Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Olsztynie na lata 2019-2021, ponieważ są to dokumenty niższego szczebla niż strategia, a ponadto rok 2021 stanowi ostatni rok ich obowiązywania, a Strategia opracowywana jest z perspektywą do 2030 roku.
- **Niepełnosprawność** – obszar ten został scharakteryzowany w oparciu przede wszystkim o dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku i porównanie do NSP 2002. Są to dane nieaktualne i powoływanie się na nie jest niezasadne i nie obrazuje skali niepełnosprawności mieszkańców Olsztyna. Powinno się tu posłużyć danymi Miejskiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności, dotyczącymi w szczególności liczby wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności dla osób od 16 roku życia oraz orzeczeń o niepełnosprawności dla osób do 16 roku życia, liczba orzeczeń o stopniu umiarkowanym, znacznym i lekkim oraz ze względu na przyczynę niepełnosprawności. Ponadto warto się posłużyć również danymi w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami realizowanego przez powiat, tj. dofinansowania uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych, dofinansowania likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, a także dofinansowania zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze. Są to przykładowe dane, które można wykorzystać w analizie, a które obrazowałyby aktualną sytuację. W obecnym kształcie analiza tego obszaru jest oderwana od współczesnych realiów i nie ma podstaw do formułowania wniosków na jej podstawie. W kontekście zasobów, inaczej niż w pozostałych obszarach, wskazano dokumenty szczebla międzynarodowego i krajowego – nie stanowią one zasobów, tylko podstawy prawne i programowe realizacji działań.

- **Bezdomność** – analiza została przeprowadzona dość pobieżnie, odnosząc się tylko do danych za 2020 rok. Wskazane liczby budzą wątpliwości pod kątem traktowania bezdomności jako osobnego obszaru strategicznego, tym bardziej, że jest to obszar silnie powiązany z ubóstwem, które nie pojawia się w katalogu obszarów. Analiza zasobów odnosi się tylko do MOPS w Olsztynie, a nie jest to jedyny zasób w tym zakresie. Nie wskazano działalności organizacji pozarządowych, takich jak np. Caritas Archidiecezji Warmińskiej, realizującego stale działania na rzecz osób bezdomnych i ubogich. Należy w tym zakresie przeprowadzić rzetelną analizę zasobów, ale również ponownie zweryfikować kształt tego obszaru problemowego.
- **Sytuacja na rynku pracy** – opis problemu jest tu dość chaotyczny. Powinno się wyodrębnić analizę bezrobocia ze względu na płeć, wiek, wykształcenie, a także przeanalizować okres pozostawiania w rejestrach MUP. Warto również zwrócić uwagę na długotrwale bezrobocie, bezrobocie wśród osób wychowujących dziecko do 6 roku życia i osób wychowujących dziecko z niepełnosprawnością do 18 roku życia. Dane dotyczące bezrobocia rejestrowanego na poziomie Olsztyna są bardzo bogate i jest tu duża możliwość analizy sytuacji problemowej. Należy jednak wskazać, że oprócz bezrobocia rejestrowanego istnieje zjawisko tzw. „szarej strefy”, a także bierność zawodowa, których nie widać w statystykach urzędu pracy. Zasoby w zakresie rynku pracy wydają się dość ogólne – zabrakło odniesienia do innych niż publiczne służby zatrudnienia instytucji rynku pracy, w tym Ochotniczych Hufców Pracy, agencji zatrudnienia, instytucji szkoleniowych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów realizujących zadania w zakresie aktywizacji zawodowej np. w ramach projektów EFS.
- **Uzależnienia** – ten obszar problemowy został opisany bardzo pobieżnie. W zakresie działań realizowanych przez MZPiTU przytoczono tylko liczbę osób za 2020 rok, bez analizy porównawczej i przynajmniej próby charakterystyki, kim są te osoby. Również dane GKRPA są niewystarczające, ponieważ wskazano tylko liczbę złożonych wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego, nie wskazano np. z iloma wnioskami Komisja wystąpiła do Sądu czy w jakim zakresie problem uzależnień w działalności Komisji łączy się z problemem przemocy w rodzinie. Dane te są dostępne w sprawozdaniu PARPA-G1, sporządzanym corocznie. Nie wskazano również jaka jest skala korzystania przez mieszkańców Olsztyna z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu lub narkomanii. W związku z tym, że trudno jest określić skalę występowania problemów uzależnień, szczególnie w przypadku uzależnień behawioralnych, wskazane jest przeprowadzanie diagnozy problemu w formie badania społecznego. Takie badania są prowadzone również w Olsztynie. Dla przykładu, przy opracowywaniu *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Olsztyna na rok 2021* posłużono się badaniami przeprowadzonymi na zlecenie MZPiTU w 2018 roku. Diagnoza zawarta w ramach tego Programu wskazuje ponadto na zasoby oraz dostępność danych takich jak liczba przyjęć do Izby Wyrzeźwień – Ambulatorium dla Nietrzeźwych w Olsztynie, a także liczba osób korzystających ze wsparcia w Dziale Terapii MZPiTU czy w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego – Oddział Terapii Uzależnienia od Alkoholu. W związku z powyższym tak lakoniczna diagnoza obszaru uzależnień nie jest uzasadniona.
- **Zjawisko przemocy w rodzinie** – diagnoza przemocy w rodzinach zamieszkujących Olsztyn ogranicza się do liczby wszczętych procedur „Niebieskie Karty” w 2020 roku, natomiast brakuje porównania do poprzednich lat. Nie odniesiono się również do liczby rodzin objętych procedurą NK, ani do liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu przemocy w rodzinie. Autorzy strategii powołują się na badania dotyczące NK, jednak wskazane wyniki są raczej ogólnymi stwierdzeniami i nie zostały poparte danymi. W zasobach zabrakło m.in. Komendy Miejskiej Policji w Olsztynie oraz działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe.

Podsumowując, część diagnostyczna opiera się na niewystarczających danych oraz informacjach, które nie zostały nimi poparte. Autorzy Strategii, co do zasady, nie przeprowadzali analiz porównawczych, posługiwali się danymi jednorocznymi lub co najwyżej w dwuletnich okresach, a także dość ogólnie przedstawiali zasoby. Przygotowana w ten sposób diagnoza nie stanowi wystarczającej podstawy do programowania strategicznego.

Ad 4)

Analiza strategiczna

Uzupełnienie i podsumowanie diagnozy sytuacji społecznej stanowi analiza strategiczna przedstawiająca mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia w odniesieniu do sytuacji społecznej JST. Klasyfikacja czynników określonych w analizie SWOT opiera się na miejscu ich występowania (wewnętrzne i zewnętrzne) oraz charakterze oddziaływania (negatywnie lub pozytywnie). Mocne strony to czynniki wewnętrzne pozytywne, słabe strony – wewnętrzne negatywne, szanse – zewnętrzne pozytywne i zagrożenia – zewnętrzne negatywne.

Poprawnie przeprowadzona analiza SWOT z jednej strony pozwala na uzupełnienie diagnozy, a z drugiej „pomaga” w opracowaniu celów i kierunków działań. Nie spełnia jednak swojej roli, jeżeli zostanie przekopiowana z dokumentu innej gminy bądź powiatu, ponieważ oznacza to, że nie została przygotowana w sposób zindywidualizowany i odzwierciedlający specyficzne cechy danej JST. Jest to największe zastrzeżenie w kontekście analizy SWOT zawartej w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku*.

Ponadto z metodologicznego punktu widzenia bardziej właściwe jest opracowywanie jednej analizy SWOT w ramach Strategii, a nie dzielenie jej na obszary problemowe. Pierwsze podejście pozwala na całościowe spojrzenie na jednostkę samorządu terytorialnego i realizowaną politykę społeczną, sprzyja weryfikacji czynników pod kątem ich ważności, a także ogranicza ryzyko błędów związanych m.in. z niewłaściwym wyodrębnieniem obszarów do analizy.

Uwagi metodologiczne do analiz strategicznych zawartych w *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku* odnoszą się przede wszystkim do dużej ogólności analiz (pomimo ich podzielenia na obszary strategiczne) oraz do widocznej dysproporcji pomiędzy mocnymi i słabymi stronami, a także szansami i zagrożeniami. Pod względem merytorycznym należy zwrócić uwagę przede wszystkim na niską adekwatność czynników w odniesieniu do sytuacji społecznej w Olsztynie w poszczególnych obszarach:

- Problematyka ograniczeń w uczestnictwie osób starszych w życiu społecznym oraz ich zależności w życiu codziennym od innych osób – w kontekście mocnych stron wątpliwości budzą czynniki odnoszące się do dużej liczby innowacji w obszarze polityki senioralnej i integracji międzypokoleniowej, a także długiej tradycji instytucji mających na celu kształtowanie polityki senioralnej; w kontekście słabych stron nieadekwatny wydaje się czynnik mówiący o niewystarczającym systemie przepływu informacji pomiędzy realizatorami i odbiorcami usług oraz zbierania, przetwarzania danych i ewaluacji usług dla seniorów;
- Problematyka deficytów w funkcjonowaniu rodzin i sprawowaniu opieki nad dzieckiem – w kontekście mocnych stron nieuzasadnione wydaje się formułowanie czynników takich jak wysoka jakość diagnostyki problemów pozwalająca na adekwatne reagowanie systemu wsparcia oraz stałe wdrażanie innowacyjnych rozwiązań na rzecz wzrostu efektywności pracy z rodziną bez poparcia ich rzetelną diagnozą; w kontekście słabych stron wskazano natomiast koncentrację problemów społecznych w niektórych rejonach miasta, czego również diagnoza nie uzasadnia;
- Problematyka ograniczeń w uczestnictwie osób z niepełnosprawnością w życiu społecznym – w ramach mocnych stron wskazano czynniki, które nie znajdują odzwierciedlenia w diagnozie ani realiach miasta, takie jak funkcjonowanie oddolnych inicjatyw społecznych, działających przy wsparciu samorządu, szeroka

oferta wysokospecjalistycznego wsparcia osób z niepełnosprawnością czy długoletnia tradycja zaangażowania władz lokalnych we wdrażanie systemowych rozwiązań na rzecz osób z niepełnosprawnością;

- Problematyka bezdomności i zagrożenia bezdomnością – w ramach mocnych stron wskazano czynniki, które nie do końca odpowiadają sytuacji w Olsztynie, takie jak zaawansowany proces deinstytucjonalizacji w obszarze bezdomności czy specjalizacja form wsparcia uwzględniająca różnorodne potrzeby osób bezdomnych na każdym poziomie ich autonomii życiowej;
- Problematyka zatrudnialności i utrzymania pracy – w słabych stronach zabrakło odniesienia do skali bierności zawodowej mieszkańców, a zarówno w mocnych jak i słabych – odniesienia do struktury bezrobocia, okresu pozostawania bez zatrudnienia oraz efektywności zatrudnieniowej;
- Problematyka uzależnień – w kontekście mocnych stron nieadekwatne do sytuacji w mieście wydają się czynniki odnoszące się do funkcjonowania wielu publicznych i niepublicznych podmiotów działających na rzecz osób z problemem uzależnień czy bogatej oferta wsparcia instytucjonalnego osób z problemem uzależnień i ich rodzin;
- Problematyka przemocy w rodzinie – w ramach mocnych stron wskazano systematyczne badania w obszarze przeciwdziałania przemocy, zapewniające adekwatność działań oraz systematyczną ewaluację podejmowanych inicjatyw, podczas gdy nie wskazano, że takie procesy i badania zachodzą w Olsztynie. Niejasny jest natomiast czynnik „Istniejące elementy w polityce lokalnej, wzmacniające inicjatywy na rzecz osób uwikłanych w przemoc”.

Powyżej nie wskazano uwag dotyczących szans i zagrożeń, ponieważ są to czynniki określone dość ogólnie i pomimo skopiowania ich ze strategii Gdyni w mniejszym lub większym stopniu pasują również do Olsztyna. Należy mieć jednak na uwadze, że czynniki te określano w 2017 roku podczas opracowywania tamtej strategii, a od tego czasu miało miejsce wiele zmian. Również podział na obszary problemowe mógł przyczynić się do tego, że nie ujęto tu co najmniej kilku istotnych czynników stanowiących szanse i zagrożenia. Wśród szans można było wskazać m.in. rozwój ekonomii społecznej, wprowadzanie rozwiązań w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych w kraju, rozwój technologii ułatwiających m.in. zdobywanie informacji, komunikację, poszerzanie wiedzy i podnoszenie kwalifikacji oraz rozwój nowoczesnych metod pracy m.in. pracy zdalnej i elastycznych form zatrudnienia. W kontekście zagrożeń całkowicie pominięto zagrożenia związane ze stanem epidemii i możliwymi jego konsekwencjami dla zdrowia psychicznego, sytuacji osób starszych, rynku pracy czy funkcjonowania rodzin.

Ad 5)

Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Prognoza zmian w zakresie objętym strategią jest obligatoryjnym elementem każdej strategii rozwiązywania problemów społecznych. Ustawa nie precyzuje jak powinna zostać przeprowadzona i w jaki sposób ujęta w dokumencie. Prognoza stanowi przewidywanie przyszłości na podstawie znanych informacji i wydarzeń, a jej celem jest określenie prawdopodobnego przebiegu zjawisk oraz świadomość skutków realizowanych działań. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku* nie zawiera elementu o nazwie „Prognoza zmian”, natomiast pewnych aspektów prognozy można dopatrywać się w części wdrożeniowej pod hasłem „Efekt”. Czy jest to wystarczające, by traktować ten element jako prognozę można pozostawić do oceny autorom Strategii, aczkolwiek zaleca się, by w dokumencie znalazła się część o takiej nazwie.

Ad 6)

Strategiczna wizja zmian, priorytety, cele i kierunki działań

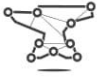
Realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych powinna zmierzać do wprowadzenia określonych zmian w rzeczywistości społecznej. U ich podłoża stoi wizja, czyli pozytywny obraz tego, w jaki sposób powinni funkcjonować mieszkańcy przede wszystkim w sferze rodzinnej, społecznej, zdrowotnej i zawodowej. Wizja powinna stanowić akceptowalny kierunek zmian oraz podstawę do określenia celów strategicznych. Powinien z niej wynikać szereg strategicznych zadań dla samorządu JST. Zobowiązania te można ująć w formułę misji, która w syntetyczny sposób pokazuje, jakie praktyczne znaczenie dla władz i jednostek organizacyjnych powiatu mają ambitne założenia wizji rozwoju społecznego. Mogą one przyjąć również formę celu nadrzędnego/głównego. *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku* nie zawiera wizji, misji ani głównego celu projektowanych zmian. Część wdrożeniowa została usystematyzowana w formie priorytetów, a do każdego z nich przypisano cele, efekty i wskaźniki. Co istotne – Strategia nie zawiera elementu ustawowego, jakim są kierunki niezbędnych działań. Dość ogólnie natomiast wytycza cele.

Na tym etapie uwidoczniła się niespójność Strategii, polegająca na tym, że priorytety zawarte w części wdrożeniowej nie odpowiadają przyjętym obszarom strategicznym w części diagnostycznej i w analizie strategicznej. W kontekście planowanych priorytetów i celów już teraz warto zadać pytania w jaki sposób będą osiągnane, ponieważ dość dużą wagę przykładają się w nich do działań koalicyjnych i badawczych, które są raczej realizowane w stopniu niewielkim w porównaniu do działań ukierunkowanych na potrzeby poszczególnych grup społecznych wymagających wsparcia.

Analizę priorytetów Strategii utrudnia brak przypisanych im kierunków działań. Nie można określić, jakie szczegółowe działania będą realizowane, aby osiągnąć cele i czy odpowiadają one na zdiagnozowane potrzeby. Ponadto skopiowanie priorytetów i celów ze strategii gdyńskiej sugeruje, że nie są one dostosowane do realiów i potrzeb społecznych Olsztyna.

Uwagi merytoryczne są następujące:

- Priorytet 1. Rozwijanie działań o charakterze ponadsektorowym w rozwiązywaniu problemów społecznych – priorytet ten jest sformułowany bardzo wąsko i mógłby stanowić element szerszego priorytetu ukierunkowanego na rozwój i potencjał lokalnej polityki społecznej. Autorzy Strategii powinni doprecyzować co oznacza zwiększenie dynamiki działań koalicyjnych oraz co należy rozumieć przez mechanizm uspołniania planów i polityk lokalnych;
- Priorytet 2. Zwiększenie liczby przedsięwzięć badawczych o charakterze populacyjnym w obszarze problematyki społecznych – wskazane w ramach tego priorytetu cele zostały sformułowane raczej w formie działań i w zasadzie odnoszą się tylko do zidentyfikowania obszarów badawczych, przeprowadzenia badań i upowszechniania wyników. Z tego względu nie jest to wystarczające, by wyodrębnić dla tego typu działań osobny priorytet;
- Priorytet 3. Poprawa dostępu mieszkańców Olsztyna do ofert zaspokajających potrzeby życiowe – należy wyjaśnić, co autorzy Strategii rozumieją poprzez doskonalenie mechanizmu diagnozowania potrzeb oraz zwiększenie efektywności dystrybucji zasobów miasta;
- Priorytet 4. Zwiększenie intensywności oddziaływania pomocy społecznej na terenach rewitalizowanych, w szczególności w obszarze interwencji społecznej – wskazane w ramach tego priorytetu cele stanowią bardziej zadania niż cele. Należałoby je przeformułować;
- Priorytet 5. Zmniejszenie liczby osób przebywających całodobowo w instytucjonalnych formach pomocy – wskazane tu cele są bardzo ogólne i niewiele mówią o konkretnych działaniach, jakie miałyby być realizowane. Pojawia się to również błąd – pozostałość po gdyńskiej strategii (słowo „gdynian”);
- Priorytet 6. Zmniejszenie liczby osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej – wskazane cele niewiele mówią o konkretnych rozwiązaniach, które miałyby zostać wdrożone. Niektóre z nich (np. cel 1)

stanowi bardziej działanie niż cel. Autorzy Strategii powinni wyjaśnić, w jaki sposób będą wdrażane mechanizmy premiujące;

- Priorytet 7. Dopełnienie rozwiązań systemowych mających na celu rozwijanie zasobów i redukcję deficytów w kluczowych obszarach wsparcia społecznego – w tym priorytecie zawarto wszystkie najważniejsze cele, aczkolwiek nie określono kierunków działań, które będą służyć ich realizacji. Na poziomie lokalnej strategii, to właśnie te działania są kluczowe, a tu zostały potraktowane dość lakonicznie.

W przyjętych priorytetach i kierunkach zabrakło odniesień do zagadnień takich jak rozwój pieczy zastępczej, aktywność społeczna i obywatelska, ekonomia społeczna i solidarna, a także aktywizacja lokalnego rynku pracy (nie licząc celu 7.6. Usprawnienie przepływu osób oddalonych od rynku pracy pomiędzy sektorem pomocy społecznej i rynku pracy).

Biorąc pod uwagę powyższe rekomenduje się określenie wizji, misji lub celu głównego/nadrzędnego Strategii, a także ponowną analizę podziału na priorytety i określenie kierunków niezbędnych działań.

Ad 7)

Sposób realizacji strategii, monitoring i ewaluacja, wskaźniki realizacji działań

Sposób realizacji strategii odnosi się do wdrażania programów sektorowych, w tym w zakresie wspierania rodziny, rozwoju pieczy zastępczej, programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, programu osłonowego w zakresie dożywiania dzieci i młodzieży. Z uwagi na to, że część tych programów kończy się w 2021 roku, nie powinno się przywoływać ich z nazwy jako dokumentów realizacyjnych, w ostateczności podkreślić konieczność opracowania nowych programów w perspektywie 2022+. Swoją drogą, na liście programów sektorowych zawartych w projekcie SRPS nie znalazł się Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy, który zgodnie z art. 9 ust. 1 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy jest opracowywany i realizowany przez samorząd powiatu jako jedno z zadań w zakresie polityki rynku pracy. Przywołana regulacja zakłada ponadto, że Program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy powinien stanowić część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych. W związku z czym, wspomniany wyżej brak w tekście Strategii priorytetu i kierunków działań dedykowanych samorządowi miasta w obszarze rynku pracy, powoduje, że lokalny Program promocji zatrudnienia nie jest powiązany ze SRPS.

W zakresie wdrażania Strategii zabrakło informacji o roli i zadaniach koordynatora wdrażania Strategii, a także o realizatorach lokalnej polityki społecznej. Rekomenduje się powołanie zespołu ds. wdrażania Strategii, który będzie na bieżąco analizował i monitorował wdrażanie zaplanowanych celów i kierunków działań oraz wspomagał koordynatora w procesie ewaluacji Strategii oraz wdrażania działania naprawczych, jeśli zajdzie taka potrzeba. Monitoring Strategii, zgodnie z zapisami tego dokumentu, będzie się odbywał na podstawie określonego katalogu wskaźników. Wskaźniki te zostały wyszczególnione każdorazowo pod celami i efektami w ramach każdego priorytetu. Wskaźniki te wymagają jednak ponownej analizy w kontekście wcześniejszych uwag. Ponadto powinny one odnosić się do działań, a nie do celów, dlatego po określeniu niezbędnych działań powinny zostać sformułowane na nowo.

Przy formułowaniu wskaźników należy mieć na uwadze przede wszystkim ich zrozumiałość, obiektywność, a także możliwość pozyskania informacji do ich monitorowania, w tym porównywalność w latach. Niektóre ze wskaźników ujętych w Strategii budzą wątpliwości z uwagi na ich konstrukcję i brak ostrości definicyjnej, np.

- Liczba nowych rozwiązań ułatwiających dostęp do zidentyfikowanych zasobów miasta oraz poprawiających skuteczność dystrybucji jego zasobów – należy zdefiniować, o jakich nowych rozwiązaniach mowa;
- Liczba opracowanych i wdrożonych rozwiązań gwarantujących systematyczne pozyskiwanie zasobów lokalnych na zdefiniowanym minimalnym poziomie – należy doprecyzować, jakie rozwiązania będą brane pod uwagę;

- Liczba opracowanych i wdrożonych rozwiązań na rzecz usamodzielniania klientów od świadczeń pomocy społecznej – należy zdefiniować, jakie rozwiązania będą podlegały monitorowaniu;
- Liczba nowych lub udoskonalonych ofert wsparcia specjalistycznego kierowanych do olsztyńskich rodzin, dzieci i młodzieży – należy zdefiniować co oznaczają nowe lub udoskonalone oferty wsparcia;
- Liczba innowacyjnych lub udoskonalonych usług, metod, narzędzi związanych z opieką i wsparciem, kierowanych do osób w podeszłym wieku, osób zależnych i ich rodzin – należy zdefiniować co oznaczają nowe lub udoskonalone usługi;
- Liczba nowych rozwiązań wzmacniających oddziaływanie profilaktyczne i zapewniających ciągłość wsparcia osobom uzależnionym i ich rodzinom – należy zdefiniować co oznaczają nowe rozwiązania.

Powyżej wskazano przykładowe wskaźniki, które wymagają zdefiniowania ich zakresu. Jest to szczególnie istotne, tym bardziej, że ze Strategii nie wynika, jakie rozwiązania są stosowane obecnie, a jakie będzie można uznać za nowe, innowacyjne lub udoskonalone.

Monitoring Strategii ma być prowadzony co 3 lata, co jednak wydaje się zbyt długim okresem. Monitoring z definicji jest procesem na bieżąco weryfikującym postęp, więc rekomenduje się, by był prowadzony nie rzadziej niż raz na dwa lata, a najlepiej raz w roku.

Ad 8)

Ramy finansowe

W Strategii nie określono ram finansowych, co oznacza, że nie został w niej zawarty element, który według Ustawy stanowi obligatoryjną część strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Ad 9)

Dostępność strategii

Pod hasłem dostępności strategii przeanalizowano w szczególności techniczną stronę dokumentu, przejrzystość, a także proces informacyjny. Zastrzeżenia w tym kontekście są następujące:

- Strategia została opracowana bez wykorzystania jakichkolwiek materiałów graficznych – rysunków, schematów, wykresów, tabel itp. Powoduje to, że dokument jest dość monotony;
- Strona tytułowa ani żadna następną nie zawierają elementów graficznych dotyczących miasta (herb lub logo);
- Spis treści nie jest aktywny, co powoduje, że nie można przełączyć się ze spisu na wybraną stronę Strategii;
- Na stronie ze spisem treści nie powinien znajdować się numer strony w stopce;
- Z dużym prawdopodobieństwem na stronach internetowych miasta/MOPS lub innych nie było żadnych informacji o przystąpieniu do prac nad Strategią ani o przebiegu tych prac, co uniemożliwiało włączenie się w prace zainteresowanym osobom, instytucjom i organizacjom.

Treść i sposób opracowania *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030 roku* stanowiły przedmiot spotkania konsultacyjnego, które odbyło się 8 listopada 2021 r. W spotkaniu zorganizowanym w formule online wzięło udział 13 przedstawicieli organizacji pozarządowych z Olsztyna, w tym przedstawiciele Rady Organizacji Pozarządowych Miasta Olsztyna. Na spotkaniu rozmawiano o aspektach Strategii, istotnych z punktu widzenia uczestników, przy czym zostało ono zdominowane przez fakt skopiowania strategii z Gdyni. Istotną informacją okazał się fakt, że jeden z członków zespołu opracowującego strategię, który został powołany zarządzeniem, nie wiedział o tym, że jest członkiem zespołu, nie uczestniczył w jego pracach i nie miał informacji na temat działania tego zespołu. Potwierdza to zastrzeżenia odnośnie partycypacyjnego wypracowania strategii.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest głównym narzędziem planistycznym polityki społecznej prowadzonej przez jednostki samorządu terytorialnego we współpracy z organami administracji rządowej, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi. Nadrzędnym celem tych działań powinno być kreowanie lokalnych warunków (materialnych, instytucjonalnych, organizacyjnych, społecznych itp.) umożliwiających mieszkańcom prowadzenie satysfakcjonującego życia w różnych sferach aktywności, w szczególności rodzinnej, zawodowej, zdrowotnej, edukacyjnej, obywatelskiej i kulturalnej. Już wstęp *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna do 2030* budzi wątpliwości, czy dokument ten będzie stanowił wytyczną w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej. We wstępie czytamy bowiem „*Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Olsztyna to przedstawiona w formie dokumentu koncepcja działań zmierzających do utworzenia trwałego systemu rozpoznawania i profilaktyki zagrożeń społecznych w mieście oraz budowy systemu skutecznej interwencji w obliczu bezpośrednich zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania mieszkańców Olsztyna*”.

Na ocenę strategii rzutuje fakt, iż stanowi ona wierną kopię gdyńskiej strategii rozwiązywania problemów społecznych, co pozwala sformułować zastrzeżenia odnośnie rzetelności dokumentu, faktycznej partycypacji społecznej w procesie jej opracowania, a także adekwatności do potrzeb i oczekiwań społecznych mieszkańców Olsztyna. Miasto wojewódzkie powinno dysponować strategią opracowaną na miarę jego potrzeb, z której będą mogły czerpać instytucje, organizacje i mieszkańcy, a która będzie stanowiła kierunkową wytyczną dla działań w ramach zintegrowanej polityki społecznej. Przedstawienie dokumentu do konsultacji w takim kształcie jak obecnie podważa prestiż miasta. W związku z tym, rekomenduje się opracowanie dokumentu od nowa – wychodząc od rzetelnej diagnozy sytuacji społecznej oraz programując cele i kierunki działań w oparciu o zdiagnozowane rzeczywiste potrzeby. Ważna jest w tym procesie partycypacja społeczna, dlatego w opracowywanie Strategii należy włączyć przedstawicieli zarówno instytucji, jak i organizacji z różnych obszarów życia społecznego – nie na etapie konsultacji finalnej wersji dokumentu, ale od momentu tworzenia jego założeń.

Podpis:.....